

Scherper op veiligheid

Bevindingen en verbetermaatregelen naar aanleiding van het interne onderzoek naar de gijzeling en ontvluchting uit FPC de Kijvelanden op 1 maart 2020

fivoor | Forensische en intensieve
psychiatrische zorg

20 april 2020

Incident

Op 1 maart vond een ernstig incident plaats in FPC de Kijvelanden. Twee patiënten slaagden erin om met behulp van een vuurwapen en een mes een medewerker te gijzelen en de kliniek te ontvluchten. Er is zowel in de kliniek als vervolgens daarbuiten geschoten op medewerkers en omwonenden, waarschijnlijk met losse flodders. Bij het incident is een medewerker licht gewond geraakt. De impact van het incident op medewerkers, patiënten en omwonenden is enorm. Wij betreuren het zeer dat na de ontvluchting ook diverse inwoners van de gemeente Albrandswaard geconfronteerd zijn met een voor hen zeer beangstigende situatie. Wij begrijpen dat dit een grote invloed heeft op het veiligheidsgevoel van de inwoners van Albrandswaard.

De betreffende patiënten beschikten over materialen die zij niet in hun bezit hadden mogen hebben, namelijk een vuurwapen, een mes en een mobiele telefoon. Het is een feit dat deze spullen de kliniek in zijn gekomen, terwijl dat absoluut niet had gemogen. De vraag is hoe dat precies gegaan is.

Onderzoeken

Direct na het incident zijn drie externe onderzoeken gestart: het politieonderzoek, een onderzoek door het Bureau Veiligheid en Integriteit (onderdeel van Dienst Justitiële Inrichtingen) en een onderzoek door de Inspectie Justitie en Veiligheid. Deze onderzoeken lopen nog.

Daarnaast is FPC de Kijvelanden direct een eigen intern PRISMA/SIRE onderzoek¹ gestart, gericht op de vraag hoe de patiënten hun ontvluchting hebben kunnen uitvoeren. Ook is de kliniek onderworpen aan een intensieve zoekactie, waarbij er nadrukkelijk gecontroleerd is op verboden goederen.

Resultaten intern onderzoek

Het interne onderzoek heeft een vermoeden maar geen eenduidig antwoord opgeleverd op de vraag hoe de verboden middelen precies in het bezit zijn gekomen van de patiënten. De politie doet hier uitgebreider onderzoek naar. Als gevolg daarvan verscheen op 19 maart berichtgeving in de media dat een vrouw is aangehouden voor het invoeren van verboden voorwerpen in de kliniek.

Het onderzoek heeft risico's blootgelegd, met name aangaande de toegangscontrole van bezoekers. Tegelijkertijd concludeert het onderzoek dat er ook zaken rondom het incident goed zijn gegaan.

Wat ging goed?

Signalen vooraf zijn opgemerkt en goed opgevolgd

Voorafgaand aan het incident zijn er meerdere signalen geweest dat een mogelijke ontvluchting voorbereid werd op afdeling Olivijn. Zo zijn bij een reguliere kamercontrole aanwijzingen aangetroffen en ook het intensieve contact tussen beide betrokken patiënten is gesignaleerd. Naar aanleiding van de signalen zijn verschillende acties ingezet, zoals kamerafzondering van de gehele afdeling en later van de twee betrokken patiënten, meerdere zoekacties op de afdeling en het vermijden van contact tussen beide patiënten door onder meer een kamerwissel.

Het gijzelingsprotocol is goed uitgevoerd

Ondanks de uitzonderlijk heftige aard van het incident en de snelheid waarmee dit zich voltrok, is er door de aanwezige medewerkers goed gehandeld rondom het incident. Zo is er goed gereageerd op het gijzelingsalarm. Medewerkers hebben zich direct teruggetrokken uit de situatie, zoals het protocol voorschrijft, en hebben de overige patiënten ingesloten.

Volgens het gijzelingsprotocol wordt de kliniek bij een gijzeling volledig afgesloten. In dit geval ontwikkelde de situatie zich zo snel en was deze zo dreigend dat dit niet is gebeurd. Omdat de gegijzelde medewerker ernstig met de dood werd bedreigd is ervoor gekozen om de gijzelnemers de kliniek uit te laten gaan voordat er assistentie van de politie arriveerde. Gezien de omstandigheden

¹ Dit is een standaard onderzoeksmethode geschikt voor het onderzoeken van incidenten.

hebben de medewerkers goed gehandeld, al betreuren wij ten zeerste dat de patiënten na hun ontvluchting ook een zeer bedreigende situatie hebben veroorzaakt in de omgeving van de kliniek door te schieten op inwoners van de gemeente Albrandswaard.

Herstel van veiligheid na het incident

Direct na het incident zijn de volgende maatregelen genomen met als doel het herstellen van de veiligheid:

- Bevrozen situatie: alle patiënten zijn ingesloten en het bezoek is naar buiten begeleid.
- Rust bewaren: de dag na het incident zijn direct alle verloven ingetrokken, was er geen bezoek meer mogelijk en is de bewegingsvrijheid van patiënten beperkt tot de eigen afdeling.
- Kliniek uitkammen op verboden materialen: de dag na het incident is meteen gestart met een grote zoekactie waarbij de hele kliniek is uitgekamd op zoek naar het mogelijke lek en naar verboden materialen en middelen. Tijdens deze zoekactie is een aantal zaken gevonden die niet thuishoren in de kliniek, zoals simkaarten, een telefoon en sporen van drugs. Er zijn geen wapens aangetroffen.

Wat moet beter?

Verscherpte toegangscontrole

Het interne onderzoek heeft een aantal risico's op het gebied van de toegangscontrole aan het licht gebracht, met name de controle van bezoekers. De werkwijze dient op een aantal vlakken strenger en eenduidiger te worden uitgevoerd om de risico's verder in te perken.

Het bestaande beleid en de controle daarop zijn inmiddels aangescherpt, zowel op papier als in de praktijk. Dit geldt voor zowel de toegangscontrole van bezoekers, medewerkers als goederen. Van alle maatregelen ter verbetering zijn de belangrijkste:

Toegangscontrole bezoekers

- Het aangepaste toegangsbeleid laat geen ruimte voor uitzonderingen en is daarmee beter te handhaven door de medewerkers Toegang en Beveiliging.
- In de entreeruimtes zijn nog maximaal 3 personen per ruimte toegestaan, zodat de medewerkers Toegang en Beveiliging beter overzicht hebben over de situatie.
- Kinderwagens en maxi-cosi's mogen niet meer mee naar binnen. Het FPC stelt een leen kinderwagen en maxi-cosi beschikbaar.
- Bezoektijden worden ingekort en de bezoekmomenten worden meer verspreid over de week, zodat de belasting van de portiersloge meer verdeeld wordt.
- Tassen mogen niet mee naar binnen. Noodzakelijke zaken zoals luiers of babyvoeding, worden, na controle middels de bagageband, overgepakt in doorzichtige tassen die beschikbaar worden gesteld door het FPC.

Toegangscontrole medewerkers

- De ad random toegangscontrole van medewerkers is per direct verdubbeld in frequentie.
- Er is een pilot voor 100% controle van medewerkers in voorbereiding. Deze start zodra de portiersloge beschikt over de benodigde extra bezetting om dit goed uit te kunnen voeren.

Toegangscontrole goederen

- Inkomende pakketten en post voor patiënten worden voortaan in de avond- en/of nachtdienst gecontroleerd. Er is dan meer tijd om stukken op meerdere wijzen na te kijken.

Begeleid bezoek

Uit het onderzoek is gebleken dat medewerkers het beleid aangaande begeleid bezoek op afdeling Olivijn soms verschillend interpreteren en uitvoeren. De werkinstructie voor begeleid bezoek is inmiddels nog explicieter en eenduidiger omschreven en op onderdelen aangevuld. Ook zal er nog meer nadrukkelijk worden toegezien op een correcte uitvoering van het beleid.

Pilot aanscherping veiligheid

FPC de Kijvelanden heeft aansluiting gezocht bij pilots van andere tbs-klinieken aangaande het verscherpen van de veiligheid. In deze pilots wordt nieuwe beveiligingstechniek, zoals meer geavanceerde detectiesystemen en systemen om lokaal GSM signalen te kunnen blokkeren, geplaatst en getest. In verband met het coronavirus lopen deze pilots vertraging op.

Aanvullende verbetermaatregelen

Als de resultaten van de nog lopende onderzoeken van het Bureau Veiligheid en Integriteit en de Inspectie Justitie en Veiligheid nog aanvullende verbeterpunten opleveren, zullen indien nodig extra maatregelen worden genomen.

Borging van verbeteringen

Om te zorgen dat de verbetermaatregelen goed worden ingevoerd en geborgd, vinden er frequenter interne veiligheidsaudits en kwaliteitsmetingen plaats. Deze worden uitgevoerd door zowel de managers van de betrokken teams als door een speciaal intern auditteam. De bevindingen worden besproken in de betreffende teams en in het intern veiligheidsoverleg. Op deze manier kan, indien nodig, direct bijgestuurd en verbeterd worden.

Het intern veiligheidsoverleg wordt geïntensiveerd in frequentie en het team wordt voor ten minste 1 jaar uitgebreid met een lid van de raad van bestuur van Fivoor.

De resultaten van het interne veiligheidsoverleg worden gedeeld met het externe veiligheidsoverleg, waaraan de wijkagent, de gemeente, de brandweer en de veiligheidsregio deelnemen. Vervolgens wordt een samenvatting gedeeld in het overleg met de veiligheidsdriehoek, bestaande uit de burgemeester, de officier van justitie en de politiechef, zodat zij goed geïnformeerd zijn over de ontwikkelingen op het gebied van veiligheid.

Openheid naar belanghebbenden

Dit document wordt proactief gedeeld met interne en externe betrokkenen en stakeholders, waaronder in ieder geval de omwonenden van de kliniek, de partijen die betrokken zijn bij de verschillende onderzoeken, de gemeente Albrandswaard, de veiligheidsdriehoek en het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Omdat wij transparantie belangrijk vinden lichten we dit document volgens afspraak graag persoonlijk toe aan de veiligheidsdriehoek, de gemeenteraad en omwonenden. In verband met het coronavirus zoeken we samen met de gemeente naar een passende vorm hiervoor.

Daarnaast neemt FPC de Kijvelanden actief deel aan een onderzoek, geïnitieerd door de gemeente Albrandswaard, naar de mogelijkheden voor een communicatiesysteem dat omwonenden snel informeert bij incidenten. Wij begrijpen dat het voor omwonenden, zeker na het incident van 1 maart, belangrijk is om snel bericht te krijgen als er iets aan de hand is in of om de kliniek.

Tot slot

FPC de Kijvelanden betreurt de grote impact die het incident heeft gehad en nog heeft op medewerkers, omwonenden en patiënten. Met het uitvoeren van het interne onderzoek en het invoeren van de genoemde verbetermaatregelen, hopen wij een eerste stap te hebben gezet op weg naar herstel van vertrouwen van alle betrokkenen.